

Budgetförhandlingarna den 16 september 2020

REGERINGENS SYSSELSÄTTNINGÅTGÄRDER VID BUDGETFÖRHANDLINGARNA 2020

Under budgetförhandlingarna sammanställde regeringen en omfattande sysselsättningshelhet som innefattar en systemisk förändring i riktning mot en nordisk modell för sysselsättningstjänster, åtgärder som förbättrar sysselsättningen bland unga och hela befolkningens utbildningsnivå samt en helhet för att förbättra sysselsättningsgraden och ställningen på arbetsmarknaden för personer över 55 år.

Regeringen vidtar under regeringsperioden sysselsättningsåtgärder som stärker ekonomin och som syftar till sysselsättningseffekter som motsvarar 80 000 nya sysselsatta. Med de åtgärder som regeringen beslutade om vid budgetförhandlingarna 2020 eftersträvas, i kombination med de sysselsättningsfrämjande åtgärder som regeringen redan tidigare vidtagit, sammanlagt 31 000–36 000 nya sysselsatta. Beslut om regeringens övriga sysselsättningsåtgärder fattas vid halvtidsöverläggningen.

Större vikt ska fästas vid sysselsättningen och vid uppkomsten av högkvalitativa arbetsplatser också ur jämställdhetssynvinkel. Regeringen har förbundit sig att främja lönejämställdhet och lönetransparens, förebygga diskriminering på grund av graviditet och familjeledighet och att genomföra en familjeledighetsreform. För att upprätthålla en jämlik och hög sysselsättning och ytterligare förbättra den ska könskonsekvenserna av alla sysselsättningsåtgärder bedömas. Regeringen har förbundit sig att genom lagstiftning främja lönetransparens. För att säkerställa en fungerande arbetsmarknad kommer regeringen att genomföra 14 åtgärdsförslag från den arbetsgrupp som utrett hur utnyttjande av arbetskraft kan bekämpas.

Regeringens sysselsättningsåtgärder

För att stärka hållbarheten i de offentliga finanserna har regeringen fattat beslut som syftar till att öka sysselsättningen med 31 000–36 000 nya sysselsatta fram till 2029. Regeringen har gått igenom de potentiella sysselsättningseffekterna av de föreslagna åtgärderna tillsammans med finansministeriets strukturenhet. Sysselsättningseffekterna av det uppdrag som ges till arbetsmarknadsorganisationerna bedöms när förslagen har färdigställts.

Åtgärder som förberetts före budgetförhandlingarna 2020

Reform av vuxenutbildningsstödet

Syftet med reformen av vuxenutbildningsstödet är att främja löntagarnas möjligheter att arbeta och studera samtidigt. Därför har regeringen sett över bestämmelserna om jämkat vuxenutbildningsstöd och om bestämmande av vuxenutbildningsstödet för löntagare. Reformen trädde i kraft den 1 augusti 2020.

Sysselsättningseffekt: 200 nya sysselsatta

Höjning av den nedre åldersgränsen för rätten till tilläggsdagar inom utkomstskyddet för arbetslösa

Den nedre åldersgränsen för rätten till tilläggsdagar inom utkomstskyddet för arbetslösa höjdes med ett år för personer som är födda 1961 eller därefter. Detta innebär att en arbetslös person som är född 1961 eller därefter har rätt till tilläggsdagar inom utkomstskyddet för arbetslösa vid 62 års ålder. Tidigare var åldersgränsen 61 år. Ändringen trädde i kraft den 1 januari 2020.

Sysselsättningseffekt: 6 500–7 000 nya sysselsatta

Linjär modell för partiell invalid- och sjukpension

Det utfärdas bestämmelser om linjär samordning av delinvalidpension och förvärvsinkomster. Utöver delinvalidpensionen kan man tjäna upp till det skyddade beloppet utan att pensionen minskar och när det skyddade beloppet överskrider minskas pensionen linjärt. Reformen beräknas träda i kraft den 1 januari 2023.

Sysselsättningseffekt: 200 nya sysselsatta

Beslut som fattats vid budgetförhandlingarna

Nordisk modell för arbetskraftsservice

För att stödja jobbsökningen och hänvisa arbetslösa till service utvecklas bedömningen av servicebehoven och ökas stödet för jobbsökning så, att man i början av jobbsökningen träffar de arbetslösa varannan vecka. Därefter följer en intensiv serviceperiod på en månad alltid efter att arbetslösheten varat i 6 månader. För detta ändamål ökas arbets- och näringsbyråernas resurser med 70 miljoner euro.

I den individuella sysselsättningsplanen avtalas det om den arbetssökandes kvantitativa skyldighet att söka arbete och om ändamålsenliga tjänster som stöder jobbsökningen. Arbetssökanden ska söka 0–4 jobb per månad beroende på arbetsmarknadsläget i regionen och den arbetslösas arbetsförmåga. Utgångspunkten är att fyra jobb ska sökas, och det finns tillräckligt noggrant avgränsade bestämmelser om de yttre ramarna för skyldigheten. För arbetssökande kan även i fortsättningen anvisas arbetserbjudanden såsom i nuläget.

Jobbsökningen rapporteras till det elektroniska systemet självständigt eller i samband med servicen varje månad. De påföljder för utkomstskyddet för arbetslösa som hänför sig till jobbsökning och tjänster graderas så att en anmärkning tas i bruk. Om arbetssökanden på nytt låter bli att fullgöra skyldigheten är påföljden 5 dagars förlust av förmånen, dvs. karens och, om detta upprepas, 10 dagars karens. Efter anmärkning och två karensperioder leder försummelse av jobbsökningen också till en skyldighet att vara i arbete i enlighet med den gällande lagstiftningen. Den maximala längden på andra påföljder inom utkomstskyddet för arbetslösa än sådana som hänför sig till jobbsökning och service är 45 dagar. Lagreformen bereds så att dess sysselsättningseffekt är minst 9 500.

Sysselsättningseffekt: 9 500–10 000 nya sysselsatta

Reform av lönesubventionen

Bestämmelserna om lönesubvention förenklas genom att stödnivån fastställs till 50 procent oberoende av arbetslöshetens längd. Målet med reformen är att betydligt öka användningen av lönesubvention i företag. Nivån på lönesubventionen för partiellt arbetsföra höjs till 70 procent och i synnerhet till deras lönesubventionsperiod binds tätt ihop också andra sysselsättningsfrämjande tjänster, och de nuvarande sysselsättningsvillkoren inom den tredje sektorn tryggas. Karriärvägledningen utökas och den kombineras i mån av möjlighet till alla former av lönesubvention. I fortsättningen kan en arbetslös person till exempel fortsätta direkt från arbete med lönesubvention i en organisation eller kommun till arbete med lönesubvention i ett företag, om villkoren för lönesubvention fortfarande uppfylls. De rättsliga hindren för lönesubvention undanröjs inom ramen för det spelrum som gruppundantagsförordningen ger. Arbetsgivaren kan i fortsättningen anställa en arbetslös person med hjälp av lönesubvention trots att arbetsgivaren av produktionsmässiga och ekonomiska orsaker har sagt upp arbetstagare, om arbetsgivaren först har anställt motsvarande antal arbetstagare i enlighet med återanställningsskyldigheten enligt arbetsavtalslagen.

Sysselsättningseffekt: 500–1000 nya sysselsatta

Utvidgning av läroplikten

Sysselsättningsgraden 2018 för 18–64-åringar som saknar examen efter grundstadiet var 45 procent, medan sysselsättningsgraden för dem som avlagt examen på andra stadiet var 71,2 procent. I nuläget är alltså skillnaden i sysselsättningsgrad mellan grundstadiet och andra stadiet mer än 20 procentenheter. En åtta procentenheters sänkning av andelen personer med utbildning endast på grundstadiet per åldersklass skulle på lång sikt öka sysselsättningsgraden med över 1,5 procentenheter och öka tiden i arbetslivet med 0,75 år.

En höjning av utbildningsnivån och sysselsättningsgraden kan antas ha effekter också på personens senare inkomstnivå, välfärd, upplevda livskvalitet, hälsobeteende, funktions- och arbetsförmåga och till och med dödlighet. Åtgärderna för att utvidga läroplikten gäller uttryckligen den lågutbildade och lågavlönade delen av befolkningen, i fråga om vilken det kan antas att åtgärderna kan minska antalet förlorade levnadsår och på så sätt stärka sysselsättningsgraden samt Finlands förutsättningar att på lång sikt klara av den brist på arbetskraft som befolkningsförändringen orsakar.

Sysselsättningseffekt: 1600 nya sysselsatta Reformens långvariga sysselsättningseffekt är 15 000.

Sänkning av avgifterna för småbarnspedagogik

Sänkningen av avgifterna för småbarnspedagogik med 70 miljoner euro ökar sysselsättningen med cirka 2500–3600 sysselsatta. Sänkningen av avgifterna ökar incitamenten för arbete genom att den ekonomiska nyttan av arbetet och situationen för familjer med små och medelstora inkomster förbättras.

Ökningen av sysselsättningen stärker den offentliga ekonomin och efterfrågan på småbarnspedagogik. Den ökade efterfrågan stöder således regeringens mål att öka deltagandet i småbarnspedagogik.

Eftersom årskullarna i åldern för småbarnspedagogik har blivit mindre kan ökningen av deltagandet i småbarnspedagogiken i regel genomföras kostnadseffektivt utan att de fasta kostnaderna ökar avsevärt.

Sysselsättningseffekt: 2500–3600 nya sysselsatta

Höjning av sysselsättningsgraden för personer över 55 år - uppdrag till arbetsmarknadsorganisationerna

Regeringen ger arbetsmarknadsparterna i uppdrag att lägga fram ett gemensamt balanserat förslag till åtgärder som kan höja sysselsättningsgraden i fråga om personer över 55 år och förbättra deras ställning på arbetsmarknaden och deras arbetsmotivation.

Fokus för uppdraget ligger på en helhet som främjar sysselsättningen bland personer över 55 år, och målet är att minska tidigt utträde ur arbetslivet på ett sätt som leder till minst 10 000 nya sysselsatta fram till utgången av 2029, verifierat av finansministeriet. Arbetsmarknadsparterna förutsätts lägga fram sitt förslag före utgången av november 2020. Om uppdraget inte når upp till de uppställda målen, fastställer regeringen i december 2020 de behövliga åtgärderna och detaljerna i dem.

Som en del av uppdraget förutsätter regeringen att man genom förslagen främjar åtgärder för att stärka äldre personers arbetsmotivation, arbetsförmåga och kompetens samt omställningsskyddet med beaktande av företag av olika storlek. Stödjande av arbetsförmågan under tiden i arbetslivet är en väsentlig faktor för att sysselsättningen bland äldre personer ska kunna höjas på ett hållbart sätt. Därför måste också arbetsgivarnas roll i upprätthållandet av arbetsförmågan och förebyggandet av arbetsoförmåga stärkas.

De föreslagna åtgärderna ska som helhet stärka den offentliga ekonomin.

Sysselsättningseffekt: 10 000–12 000 nya sysselsatta

Förberedelse av framtida sysselsättningsåtgärder

Sysselsättning av partiellt arbetsföra

I Finland skapas en systematisk, målinriktad och affärsbaserad aktör på övergångsarbetsmarknaden med erfarenheterna från Samhall i Sverige och resultaten av försöket med arbetsbanker som förebilder. Avsikten är att stärka möjligheterna för partiellt arbetsföra personer och andra i svår ställning att övergå till den öppna arbetsmarknaden genom att erbjuda ett subventionerat arbete samt den utbildning och annat sådant stöd som behövs för att de ska kunna övergå till den öppna arbetsmarknaden. Ett mål är också att främja rätten till lönearbete för personer med funktionsnedsättning och att erbjuda tillräckligt långvariga arbetsplatser för dem som inte får arbete på den öppna arbetsmarknaden.

Ett utredningsarbete inleds där innehållet i Finlands modell, organiseringen av verksamheten, finansieringsformerna och andra verkställighetsarrangemang definieras. Inledandet och etableringen av verksamheten inkluderas i Finlands program för hållbar tillväxt. Målet är också att öka mångfalden på arbetsplatserna, godkännandet av olikheter och att öka kopplingarna mellan sysselsättningstjänsterna och socialservicen. Dessutom ska kontakterna med privata serviceproducenter kartläggas. Genom reformen eftersträvas också en beröringspunkt med genomförandet av den linjära modellen för invalidpension. Målet är att verksamheten inleds senast 2022.

Överföring av arbetskraftsservicen till den lokala nivån

Beredningen av överföringen av ansvaret för sysselsättningstjänster inleds. Finansieringsansvaren för tjänster och förmåner reformeras så att modellen sporrar till att främja sysselsättningen t.ex. i enlighet

med de nordiska modellerna. Vid beredningen kartläggs också lämpligheten hos olika nivåer inom den lokala och regionala förvaltningen som anordnare av tjänster. I den mån det är möjligt beaktas också resultaten av de kommunförsök som inleds nu och resultaten av tidigare kommunförsök. Beredningsarbetet utförs i växelverkan med olika aktörer och i kontakt med en parlamentarisk arbetsgrupp som utvärderar landskapets uppgifter.

Utveckling av utkomstskyddet för arbetslösa

Regeringen strävar efter att höja sysselsättningsgraden genom att förkorta arbetslöshetsperioderna. Vid beredningen av utkomstskyddet för arbetslösa på trepartsbasis söker man metoder som stöder regeringens sysselsättningsmål. Vid beredningen förs en dialog mellan forskarsamhället och olika ministerier. Utvecklandet av det arbetsvillkor som är en förutsättning för arbetslöshetsdagpenning fortsätter. Målet är att bättre än för närvarande beakta förändringen på arbetsmarknaden och digitaliseringens möjligheter. I arbetet bedöms också en reform av arbetsvillkoret så att längden på tiden i arbete inverkar på förtjänstskyddets varaktighet i motsvarighet till förändringarna på arbetsmarknaden. Som en del av arbetet granskas också den modell med avgångsbidrag som ersätter en del av utkomstskyddet för arbetslösa samt reformen av arbetsmarknadsstödet och trygghandet av ändamålsenliga tjänster för arbetssökande i samband med det. I arbetet beaktas kommittén för social trygghets arbete och reformernas konsekvenser för de arbetslösas ställning samt för ställningen och verksamhetsbetingelserna för företag av olika storlek.

Vid sidan av andra åtgärder för att utveckla systemet med utkomstskydd för arbetslösa utreds även hur systemet bättre ska anpassas till konjunkturerna. Vid beredningen bedöms också tillåtas möjligheter att utveckla sin kompetens under permitteringen.

Av arbetsgruppen på trepartsbasis önskas ett förslag till helheter före ingången av mars 2021, utifrån vilka regeringen kan fatta beslut vid ramförhandlingarna 2021.

Utveckling av läroavtalsutbildningen

Regeringen har som mål att läroavtalsutbildningen bättre ska svara mot de ungas, olika studerandes och arbetslivets behov. Regeringen förnyar grunderna för bestämmande av utbildningsersättningen för läroavtalsutbildning så att beloppet av den utbildningsersättning som betalas till arbetsgivaren påverkas av att den studerande omfattas av läroplikten eller av att den studerande inte har fyllt 30 år och saknar yrkesexamen. Regeringen drar upp fortsatta riktlinjer och fattar beslut om eventuella försök när den arbetsgrupp som dryftar utvecklingen av läroavtalsutbildningen har slutfört sitt arbete.

Utveckling av Navigatorerna

Tjänster som erbjuds unga personer med låg tröskel i syfte att främja psykiskt välbefinnande etableras i Navigatorerna. Kompetensen hos arbets- och näringsbyråns sakkunniga som arbetar med unga när det gäller att bemöta unga och identifiera servicebehoven stärks. Verksamhetsförutsättningarna för Navigatorerna som riktar sig till unga och elementen i ledningen genom information stärks genom lagstiftning om sektorsövergripande service och genom inrättande av en stödstruktur som svarar för samordningen. I detta sammanhang beaktas också behovet av samarbete inom annan sektorsövergripande service och till kommunerna riktas stöd för Navigatorverksamheten. Även den svenskspråkiga

sektorsövergripande servicen tryggas.

Navigatorernas sakkunnigresurser tryggas så att klienten kan handledas individuellt och på ett sektorsövergripande sätt. Regeringen bereder en incitamentsmodell som baserar sig på motfinansiering. På basis av modellen har kommunerna ett större incitament än för närvarande att anställa yrkesutbildade personer inom utbildning och socialt arbete vid Navigatorerna. Modellen bereds för finansiering såsom en del av Finlands program för hållbar tillväxt.

Åtgärder för ekonomiska incitament för att sänka tröskeln för sysselsättningen av unga utreds.

Ett tidsbegränsat startup-försök för personer under 30 år inleds. I försöket, som ska genomföras i pilotområden, används sysselsättningsanslag i större utsträckning än för närvarande för praktik i företagsverksamhet och för stödande av den inledande fasen av företagande. Navigatorerna utnyttjas som en plattform som stöder försöken och tillräckliga resurser för sakkunnigtjänsterna för företagande tryggas.

Kontinuerligt lärande

Undervisnings- och kulturministeriet och arbets- och näringsministeriet bereder i samarbete med arbetslivsorganisationerna och regionförvaltningen inrättandet av ett servicecenter för kontinuerligt lärande och sysselsättning så, att centret kan inleda sin verksamhet 2021. Målet är att utveckla kompetensen hos befolkningen i arbetsför ålder och att höja sysselsättningsgraden. Centret ska vara verksamt nära arbetslivet och främja olika former av inläring i arbetet. För servicecentrets förvaltning och styrning svarar undervisnings- och kulturministeriet och arbets- och näringsministeriet i samarbete med arbetslivsorganisationerna. Närmare administrativa lösningar bereds som en del av helheten.

Integrationsfrämjande och arbetskraftsinvandring

Den låga utbildningsnivån utgör ett hinder för många invandrares sysselsättning. För att säkerställa ett tillräckligt utbud av utbildning och handledning för invandrare i svagare ställning ökas finansieringen vid läroanstalterna för fritt bildningsarbete. Samtidigt åtskiljs finansieringssystemet för utbildning som godkänts i integrationsplanen till en egen helhet inom finansieringssystemet.

För att främja integrationen bereder regeringen en incitamentsmodell som baserar sig på motfinansiering. På basis av modellen har kommunerna ett större incitament än för närvarande att anställa sakkunniga vid kompetenscentren för invandrare samt vid rådgivnings- och serviceställena. Modellen bereds för finansiering såsom en del av Finlands program för hållbar tillväxt.

Ett regionalt försök för lindring av behovsprövning av utländsk arbetskraft bereds under 2021. Processerna för arbetskraftsinvandring påskyndas så att behandlingstiden på en månad nås så snart som möjligt.

För att målet i fråga om arbetskraftsinvandring ska nås krävs det betydande reformer i lagstiftningen, utvecklingen av den elektroniska och den övriga processen och av tillvägagångssätten såväl vid utrikesministeriet, Migrationsverket som vid arbets- och näringsbyrån. Innan de förnyade processerna tas i bruk ökas Migrationsverkets personalresurser temporärt så att det främjar uppnåendet av målet. Utvecklingsprogrammet lämnas till ministerarbetsgruppen för främjande av sysselsättningen i oktober 2020 så att det kan beaktas i Finlands program för hållbar tillväxt.

Samtidigt utreds åtgärder för att skapa en snabb rutt för arbetstillstånd för specialsakkunniga och startup-företagare samt deras familjemedlemmar redan 2021. Detta är en del av utvecklandet av innovations- och

forskningsmiljön i Finland. Vid beredningen samarbetar man med undervisnings- och kulturministeriet, universiteten, universitetsstäderna och näringslivet. Planen tas till ministerarbetsgruppen för främjande av sysselsättningen i oktober 2020 så att det kan beaktas i Finlands program för hållbar tillväxt.

Åtgärder som påskyndar upprätthållandet av arbetsförmågan och förebyggandet av arbetsoförmåga

Regeringen bereder en helhet av tjänster och förmåner som främjar arbetsförmågan för personer i arbetslivet och som stöder höjningen av sysselsättningsgraden. Den förvaltningsövergripande helheten behandlas i ministerarbetsgruppen för främjande av sysselsättningen. I arbetet beaktas totalreformen av den sociala tryggheten och det pågående programmet för arbetsförmåga.

Beredningen inleds så snart som möjligt och man strävar efter att beakta finansieringen av projektet i Finlands program för hållbar tillväxt. I arbetet beaktas behovet att förnya olika slags förmåner och tjänster vid arbetsoförmåga så att de stöder återgången till arbete och möjligheterna att stanna kvar i arbetslivet.

Uppdrag till arbetsmarknadsorganisationerna för förnyande av arbetsgivares avgifter

Syftet med modellen med avgiftsklasser för invalidpensioner är att uppmuntra arbetsgivarna att upprätthålla arbetsförmågan och förebygga arbetsoförmåga. Nuläget i fråga om avgiftsklassmodellen kartläggs och modellen utvecklas för att minska åldersdiskriminering så, att den bättre än för närvarande beaktar sysselsättningen bland äldre personer, att dessa stannar kvar i arbetslivet samt arbetsgivarens incitament och skyldigheter att upprätthålla arbetsförmågan.

Fortsatt arbete med lokala avtal

Regeringen har som mål att lokala avtal baserade på ömsesidigt förtroende mellan parterna ska öka. Ingåendet av lokala avtal utvecklas genom att man ser till att personalen har tillräcklig tillgång till information och möjligheter till inflytande, vilket har en nyckelroll i skapandet av det förtroende som krävs för att ett avtal ska nås.

Lokala avtal främjas via kollektivavtalssystemet med målet att få en balanserad kombination av flexibilitet och trygghet och att utveckla sysselsättningen och konkurrenskraften.

Arbetsgruppen för främjande av lokala avtal går igenom arbetslagstiftningen med tanke på främjandet av möjligheterna till lokala avtal. Förslagen till främjande av lokala avtal bereds i en arbetsgrupp och föredras för ministerarbetsgruppen för främjande av sysselsättningen senast den 1 mars 2021. I samband med detta ställer arbets- och näringsministeriet till regeringens förfogande ett svar på riksdagens kläm om arbetstagarernas representationssystem som antogs i samband med arbetstidslagen. Med hjälp av detta utvärderas förfarandena för genomförande av lokala avtal i företag som saknar förtroendeman. Vid bedömningen beaktas målen för arbetstagarernas minimiskydd och företagets behov av företagsspecifik flexibilitet för att anpassa sig till förändringarna i verksamhetsmiljön. Eventuella lagstiftningsändringar bereds enligt en så snabb tidtabell som möjligt så att de kan överlämnas till riksdagen under vårsessionen.

En utredning görs om åtgärder genom vilka det förtroende och den förhandlingskompetens som krävs för lokala avtal kan stärkas både i fråga om normalt bindande verkan och allmänt bindande verkan.

Målet är att hitta metoder för att öka beredskapen för avtal på arbetsplatsnivå också genom att utnyttja befintliga avtalsmöjligheter. Arbetsgruppen för främjande av lokala avtal bereder med hjälp av utredningen förslag för att förbättra förutsättningarna för lokala avtal och skapa jämlika förhandlingsrelationer. Förslagen överlämnas till ministerarbetsgruppen för främjande av sysselsättningen för behandling senast den 1 mars 2021.

Regeringen anser det vara viktigt att arbetsmarknadsparterna för sin del behandlar möjligheterna att främja lokala avtal också genom att granska frågor i kollektivavtalen som gäller förhandlingsparterna i lokala avtal.